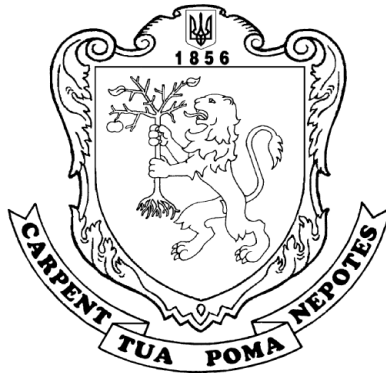

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького
Факультет управління, економіки та права
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСИ ТА АКТУАРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ»

для здобувачів освітнього ступеня Магістр зі спеціальності
D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

ДУБЛЯНИ 2025

Назва дисципліни: Фінанси та актуарне забезпечення страхових організацій

Розробник: к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Східницька Г. В.

Шифр та назва галузі знань, здобувачів ступеня Магістр:

D Бізнес, адміністрування та право

D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Викладач дисципліни: Східницька Галина Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справа та страхування

e-mail: galinashid@gmail.com

Затверджено на засіданні методичної комісії спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Протокол № 2/1 від 05.03.2025 р.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Управління страховою діяльністю вивчає принципи та методи управління страховою діяльністю з метою максимізації прибутку та мінімізації ризиків. Здобувачі вищої освіти отримують теоретичні основи про розвиток та функціонування страхового ринку як підсистеми фінансових відносин країни, а також сформулюють спеціальні знання і практичні навички із питань актуарних розрахунків у страхуванні. Завдання дисципліни: вивчення суті та значення страхового ринку у сфері економічних відносин, дослідження та групування ризиків у межах страхової сукупності, тобто дотримання вимоги наукової класифікації ризиків з метою створення гомогенної підсукупності в межах загальної страхової сукупності, обчислення математичної ймовірності настання страхового випадку, визначення частоти та ступеня тяжкості наслідків нанесення збитку як в окремих ризикових групах, так і в цілому по страховій сукупності, математичне обґрунтування необхідних витрат на ведення справи страховиком та прогнозування тенденцій їхнього розвитку, математичне обґрунтування необхідних резервних фондів страховика, пропозиція конкретних методів і джерел їхнього формування.

Курс викладається у формі лекцій, практичних занять та самостійної роботи.

Обсяг курсу – 3 кредити ЄКТС (90 год.). Він передбачає 30 год. аудиторної (10 год. лекцій і 20 год. практичних занять або занять із викладачем) та 60 год. самостійної роботи. Підсумковий контроль – залік.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни „Фінанси та актуарне забезпечення страхових організацій” є формування у майбутніх фінансистів системи знань з теорії та практики фінансової діяльності страхової компанії.

Основними завданнями при вивченні дисципліни є:

- ✓ оволодіння студентами теоретичними основами сутності фінансів страхових організацій;
- ✓ вивчення особливостей кругообігу грошових коштів страхових організацій;
- ✓ з'ясування суті та призначення страхових резервів та вивчення механізму їх формування;
- ✓ вивчення суті та механізму формування і розподілу фінансового результату (прибутку) від страхової, фінансової та інвестиційної діяльності;
- ✓ вивчення особливостей оподаткування страхових компаній;
- ✓ набуття навиків проведення оцінки фінансового стану страховиків та їх платоспроможності.

В результаті вивчення дисципліни студент буде:

- ✓ знати економічну природу фінансів страхових організацій;
- ✓ специфіку формування фінансових ресурсів страхових організацій;

- ✓ принципи і нормативи розміщення та інвестування коштів страхових резервів;
- ✓ економічну природу прибутку страхової організації;
- ✓ механізми оподаткування страховиків;
- ✓ сутність аналізу фінансової діяльності страхової компанії.

Вміти:

- ✓ користуватися законодавчо-нормативними актами у сфері страхування; аналізувати структуру фондів і резервів страховика;
- ✓ обчислювати розміри страхових резервів;
- ✓ прибутки від страхової діяльності;
- ✓ оцінювати фінансовий стан страховика та його платоспроможність;
- ✓ користуватися звітністю страховиків;
- ✓ застосовувати набуті знання в практичній діяльності страхових компаній.

Мати навички визначення достатності коштів страхових резервів, обчислення прибутку страхової компанії від усіх видів діяльності; обчислення податків; оцінювання фінансового стану та платоспроможності страхової компанії.

Знання та вміння, отримані при вивченні **дисципліни „Фінанси та актуарне забезпечення страхових організацій”** матимуть застосовування та будуть використані випускниками на посадах фінансистів та бухгалтерів страхових компаній, службовців органів нагляду за страховою діяльністю; менеджерів у страхових і перестрахових організаціях, андеррайтерів, актуаріїв фінансових аналітиків, експертів страхових компаній.

У результаті вивчення дисципліни здобувач набуде компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
Програмні результати	ПР04. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування. ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування. ПРН11 Застосовувати поглиблені знання у сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ЗМІСТ)

- Тема 1. Суть та організація фінансів страхової компанії
- Тема 2. Грошові надходження страховиків
- Тема 3. Страхові резерви, їх склад та порядок формування
- Тема 4. Розміщення страхових резервів
- Тема 5. Прибуток страховика, його формування та розподіл.
- Тема 6. Оподаткування страхових організацій.
- Тема 7. Оцінка фінансового стану страхової організації.
- Тема 8. Цілі та інструментарій актуарних розрахунків.
- Тема 9. Моделювання ризику у страхуванні. Управління ризиком у страхуванні.
- Тема 10. Моделі позовів та банкрутства страхової організації.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «**Фінанси та актуарне забезпечення страхових організацій**» відбувається у формі навчальних аудиторних занять, під час яких магістри отримують необхідні знання (лекції, практичні заняття, консультацій) та виконання самостійної роботи в позааудиторний час.

Вкладанні лекційного матеріалу відбувається у формі лекцій-бесід і лекцій-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дає змогу привернути увагу слухачів до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як виконання індивідуального завдання, дискусія, тести, розв'язування задач та ситуаційних вправ.

Передбачено за необхідності проведення лекцій і практичних занять з використанням дистанційних методів навчання.

Самостійна робота передбачає виконання завдань практичного характеру, передбачених програмою курсу, що не завершені чи не можуть бути виконані в рамках аудиторних занять, самостійне вивчення окремих питань.

Магістри працюють з друкованим інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими індивідуально.

Магістри повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з «Положенням про порядок відпрацювання студентами Львівського національного університету природокористування» пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семі-

нарських занять». Магістри представляють опрацьований практичний матеріал (виконане завдання) з відповідної теми.

Організація навчального процесу передбачає дотримання вимог академічної доброчесності. Письмові роботи магістрів повинні відображати їх власні міркування, результати здійснених ними досліджень. Порушеннями академічної доброчесності під час вивчення дисципліни вважаються: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі магістрів є підставою для її незарахування викладачем.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Суть та організація фінансів страхової компанії

Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності і специфічна фінансова установа. Сутність фінансів страхових організацій та необхідність їх державного регулювання. Фінансові ресурси страховика. Специфіка формування капіталу страхової компанії. Стратегія страхової компанії. Органи управління страховою компанією. Інноваційні технології у страхуванні.

Тема 2. Грошові надходження страховиків

Суть грошових надходжень страховиків, їх економічний зміст та класифікація. Страховий тариф як ціна за страхову послугу. Структура тарифу. Страхові премії як головне джерело надходжень страхової організації від операційної діяльності. Інші надходження страховиків від операційної діяльності. Грошові надходження страховиків від інвестиційної та фінансової діяльності; інші доходи.

Тема 3. Страхові резерви, їх склад та порядок формування

Поняття страхових резервів та їх значення. Резерви премій та методи їх формування. Резерви збитків та методи їх формування. Інші види резервів та методи їх формування. Поняття резервів зі страхування життя та їх склад. Порядок розрахунку резервів довгострокових зобов'язань. Резерви належних виплат страхових сум.

Тема 4. Розміщення страхових резервів

Суть та необхідність державного регулювання розміщення коштів страхових резервів та його зміст. Принципи розміщення коштів страхових резервів. Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових технічних резервів страховиків, що здійснюють загальне страхування. Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових технічних резервів страховиків, що здійснюють страхування життя.

Тема 5. Прибуток страховика, його формування та розподіл

Економічна природа прибутку страхової компанії. Порядок визначення прибутку від страхової (операційної) діяльності. Розподіл прибутку страховика. Поняття заробленої премії та її обчислення. Формування прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності.

Тема 6. Оподаткування страхових організацій

Становлення система оподаткування страхових організацій в Україні. Оподаткування страховиків згідно з податковим кодексом. Декларація з податку на доходи (прибуток) страховика та її зміст, порядок складання. Непрямі податки. Прямі податки. Збори.

Тема 7. Оцінка фінансового стану страхової організації

Необхідність і значення оцінки фінансового стану страховика. Поняття фінансового стану страховика. Фінансова надійність страховика та чинники, що її забезпечують. Показники оцінки фінансового стану страховика. Розрахунок фактичного та нормативного запасу платоспроможності. Вимоги до платоспроможності страховиків, згідно з Директивами ЄС.

Тема 8. Цілі та інструментарій актуарних розрахунків

Сутність актуарних розрахунків

Відсоткові ставки.

Дисконтування та фінансові ренти

Тема 9. Моделювання ризику у страхуванні. Управління ризиком у страхуванні

Місце ризику у страхуванні та методи оцінки

Моделювання ризиків у страхуванні

Розподіл втрат

Розподіл виплат

Порівняння ризикових ситуацій

Тема 10. Моделі позовів та банкрутства страхової організації

Модель індивідуальних позовів

Модель колективних позовів послуги за страхуванням з тимчасової втрати працездатності

Статичні моделі банкрутства страхової компанії

Динамічні моделі банкрутства страхової компанії

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Для перевірки рівня засвоєння магістром матеріалу з наведеної дисципліни та сформованості в нього компетентностей застосовується комплекс методів контролю:

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне).
2. Перевірка виконаних в аудиторії та поза аудиторією робіт (підготовлених відповідей, виконання практичної роботи).

Контроль здійснюється з дотриманням принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, систематичність, об'єктивність, умотивованість оцінок, вимогливість, єдність вимог.

Види контролю: поточний контроль, семестрова атестація, залік.

Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Залік виставляється за умови отримання 60 і більше балів як результату підсумку балів за засвоєння окремих тем дисципліни:

Поточне тестування та самостійна робота (разом 100 балів)										Сума
«Фінанси та актуарне забезпечення страхових організацій»										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

В умовах дистанційного навчання поточний і підсумковий контроль здійснюється з використанням інтернет-технологій різними шляхами комунікацій (зокрема, Zoom, Google Meet, Moodle).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Аранчій В. І., Остапенко О. М., Остапенко Т. М.. Страховий менеджмент: навч. Посібник. Полтава: ПДАА, 2018. 252 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. К. С. 5-те вид. стер. К.: Знання, 2006. 351 с.
3. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. Гаманкова О. О. К.: КНЕУ, 2011. 328 с.
4. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96 ВР, редакція від 01 січня 2017 р. URL: : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96> (дата звернення 01.06.2024).
5. Слободянюк Н.О. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Кривий Ріг, 2016. 165 с.

Допоміжна

1. Василенко А. В. Інвестиційна стратегія страхових компаній: навчальний посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 168 с.
2. Гаманкова О. О. Облік і аудит у страхових організаціях: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2014. 183 с.
3. Осадець С. С. Страхування: підручник. Керівник авт. колективу і наук. ред. Осадець С. С. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2011. 599 с.
4. Плиса В. Й. Страховий менеджмент : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 377 с.
5. Расшивалов Д., Підвисоцький Я., Східницька Г. Стратегії фінансового управління для забезпечення стійкості страхових компаній під час кризових ситуацій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. № 4. С. 81-87.
6. Східницька Г. В., Хірівський Р. П. Перспективи розвитку фінансових технологій в Україні. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія: Економічні науки*. № 30. 2023. С. 57-64.

7. Федоренко В. Г. Основи страхового менеджменту: підручник для вузів. К. : Алерта, 2007. 420 с.

8. Шишпанова Н. О. Страховий менеджмент: опорний конспект лекцій. Миколаїв, 2017. 169 с. 10. Шірінян Л. В. Страховий менеджмент: конспект лекцій. Київ: НУХТ, 2014. 143 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки Львівського національного університету природокористування, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України.

2. Електронні інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

3. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського (каталоги): <http://nbuv.gov.ua/node/554>.

4. Львівська наукова бібліотека ім. Стефаника НАН України: вул. Стефаника, 2; тел. 74-43-72

5. Львівська обласна наукова бібліотека: просп. Шевченка, 13; тел. 74-02-26

6. Наукова бібліотека ЛНУ ім. Франка, метод. відділ: вул. Драгоманова, 17; тел. 296-42-41

7. Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки: вул. Мулярська, 2а; тел. 72-05-81.

8. Бібліотека Львівської комерційної академії (вул. Туган-Барановського, 10, тел 79-76-40).